

VIERDE WERELDBLAD

PB-PPIB-16019
BELGIE(N)-BELGIQUE

ATD = All Together for Dignity / Agir Tous pour la Dignité / Samen voor waardigheid
www.atd-vierdewereld.be / Nr. 209 / december 2019 / Verschijnt vier maal per jaar

03 Kiezen is een luxe

06 Hoopvol, moe, geduldig, en soms wanhopig: onze stem groeit traag

08 Het verslag van een dialoog tussen mensen in armoede en het beleid

VIERDE WERELDBLAD

Uitgave van de Beweging
ATD Vierde Wereld
Victor Jacobslaan 12
1040 Brussel
(02) 647 92 25 / 647 99 00
contact@atd-vierdewereld.be
www.atd-vierdewereld.be
Internationaal: www.atd-fourthworld.org
Over de stichter: www.joseph-wresinski.org/nl
facebook.com/ATDVla

Verantwoordelijk uitgever:

Marijke Decuypere
Victor Jacobslaan 12
1040 Brussel
Foto's: ATD Vierde Wereld, tenzij anders vermeld.

Voor giften van 40 euro of meer per jaar ontvangt u een fiscaal attest.

IBAN: BE89 0000 7453 3685
BIC: BPOTBEB1

U kan ATD Vierde Wereld ook opnemen in uw testament. Bij een duolegaat gaat een deel van uw bezit naar uw erfgenamen en een ander deel naar ATD Vierde Wereld. De successierechten zijn dan lager en worden betaald door ATD Vierde Wereld.

GRAPHIUS

EDITO

25 JAAR LATER

Smartphones, sociale media, internet: hoe ze doordrongen in ons dagelijkse leven en erop ingrijpen. Meer moeten we niet in de kijker zetten om te beseffen dat 25 jaar een eeuwigheid kan zijn.

Als het maatschappelijk leven verandert dan trilt dat ook door in hoe armoede en sociale uitsluiting zich manifesteren. Is het dan nog zinvol om te verwijzen naar een rapport van 25 jaar geleden? In 1994 werd het Algemeen Verslag over de Armoede gepubliceerd. Heeft het impact gehad?

De opdracht voor het Algemeen Verslag over de Armoede volgde na de zwarte verkiezingszondag van 1992. De regering Dehaene wou inzetten op een meer solidaire samenleving. Dialoog en bondgenootschappen waren sleutelwoorden. De verkiezingsuitslag van 26 mei 2019 roept opnieuw het beeld op van een zwarte zondag. Het Vlaamse regeerakkoord zoekt het antwoord nu in een streng beleid. Burgers, zeg maar de middenklasse, mogen niet het gevoel hebben dat anderen van hun inspanningen profiteren. Voor wat hoort wat, het sociaal vangnet moet kleiner. Al zijn er alsmear meer mensen die ergens onderweg in het leven struikelen. Hoe moet dat dan? Andere tijden, andere antwoorden.

Zwarte zondagen en zwarte gaten. Historicus Herman Van Goethem zet ons aan het denken. We citeren hem verder in dit nummer.

In de geschiedenis van de armoedebestrijding zal het Algemeen Verslag over de Armoede een mijlpaal blijven. Voor het eerst werd aan mensen in armoede gevraagd om mee te werken. Als het Verslag nog impact heeft dan is het omdat de brede en diepe dialoog die eraan vooraf ging daarna verankerd werd in het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. De dialoogmethode is ook een inspiratiebron voor het Netwerk tegen Armoede. Het is een moeilijke en veeleisende weg, die toch mogelijk en noodzakelijk is, een tastbaar teken dat mensen in armoede kunnen bijdragen aan een meer rechtvaardige samenleving, ook al blijft hun eigen situatie wankel. Meer hierover in het interview met twee mensen die voor ATD Vierde Wereld deelnemen aan de dialogen bij het Steunpunt.

Jazeker, mensen in armoede botsen nog op regels die een democratie onwaardig zijn en die een aanval zijn op hun privéleven en dat van hun gezin. Inderdaad, de nieuwe Vlaamse regering laat zich maar matig inspireren door de voorstellen van het Steunpunt armoedebestrijding en even weinig door de Decenniumdoelen, en dat wekt onrust. Jawel, de sociale uitkeringen blijven onder de armoedegrens en basisrechten worden gekoppeld aan voorwaarden waaraan de meest uitgesloten mensen vaak niet kunnen beantwoorden.

Maar ondertussen laten mensen in armoede hun stem horen en brengen we verhalen, uit de buik van de samenleving, die de vele vooroordelen ontsluiert. Bij het boek 'Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger' hoort nu ook een website. We hopen dat u er inspiratie in vindt.

Georges de Kerchove
Nationaal team

© Pexels

KIEZEN IS EEN LUXE

De middagpauze breekt aan. Ik ga brood en beleg kopen voor de mensen die met mij een vorming voorbereiden. Ik vraag hen wat ze graag eten.

“Dat is een luxe die ik niet gewoon ben” antwoordt Casper. “Ik moet niet kiezen wat ik op mijn brood leg, als ik al brood heb. Ik haal mijn eten bij een vriendin. Die zoekt ‘s nachts voedsel bij de vuilnisbakken. Wat ze vindt, deelt ze met mij. Mijn broodbeleg is dus afhankelijk van de nachtelijke vondsten.”

Ik krijg koude rillingen als zijn realiteit tot mij doordringt.

“Nu ik erover nadenk, heb ik vaak geen keuze. Anderen beslissen voor mij. Ik probeer maandelijks van mijn karig budget wat te sparen zodat ik bij onvoorziene zaken geen financiële put moet graven. Dat lukt mij door de nachtelijke wandelingen van die vriendin.” Casper grimlacht.

“Ik was blij dat ik 400 € opzij kon zetten. Zo dacht ik voor de verjaardagen van mijn vader of mijn kinderen eens een cadeautje te kunnen kopen. Maar ik had pech want de eindafrekening van de elektriciteit viel in mijn bus. Soms durf je bijna niet naar je brievenbus gaan. Ik moest 350 € bijbetalen. Ik wilde dit via een afbetalingsplan regelen zodat ik zelf kon beslissen waaraan ik mijn spaargeld uitgeef. De energieleverancier zou me per mail een afbetalingsplan sturen maar ik heb geen internet. Mijn mails lees ik op de computers in de bibliotheek maar die was door werkzaamheden uitzonderlijk 2 weken gesloten. Ik beantwoordde mijn mail niet op tijd en dus was de 350 € al door de elektriciteitsmaatschappij van mijn rekening gehaald. Ik had het natuurlijk anders gewild. Kiezen wat ik eet, zelf beslissingen kunnen nemen, dat is niet voor mij weggelegd.”

Marijke Decuypere

▲ www.aandeonderkant.be

AAN DE ONDERKANT

Eerst was er een boek. Nu is er ook een website.

Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger. Het boek van Guy Malfait en Marijke Decuypere vormt het sluitstuk van de campagne 'Waarheid of Fabel?'. Je leest levende verhalen over wie de realiteit achter de armoedecijfers meemaakt. We geloven dat dit de beste weg is om vooroordelen over mensen in armoede te ontcrachten.

Dat wordt nu aangevuld met www.aandeonderkant.be. De website bevat een schat aan informatie. We vertrekken van vooroordelen, ondergebracht in negen thema's zoals werk, gezondheid, geld, huisvesting. En onderwijs natuurlijk:

De ouders zijn niet geïnteresseerd in de school van hun kinderen. Ze komen amper naar het oudercontact.

Ides Nicaise, professor aan de KU Leuven, legt uit dat er een onderscheid moet gemaakt worden tussen verwachtingen, betrokkenheid en participatie van de ouders.

Te lage **verwachtingen** komen weinig voor. De meeste kansarme ouders hebben wel hoge verwachtingen van de school. Naarmate kinderen opgroeien en minder bereiken dan verwacht, moeten ouders hun verwachtingen zelfs vaak naar beneden aanpassen. Lage verwachtingen van ouders zijn met andere woorden zelden of nooit een hinderpaal voor de schoolprestaties van hun kinderen.

Betrokkenheid van ouders hangt gedeeltelijk af van de school zelf. Vaak klagen scholen over te lage betrokkenheid van ouders, terwijl ze daar zelf niets aan doen. Nochtans zullen ouders meer betrokkenheid tonen als de school zelf betrokken is op ouders: dat wil zeggen, als ze laat blijken hoe belangrijk ouders voor haar – en voor het schoolsucces van hun kinderen – zijn. Dat kan door oudercontacten, maar veel meer nog door regelmatige babbels aan de schoolpoort, huisbezoeken, vragen om 'haalbare' hulp en raad, informatie en concrete tips op maat, en waardering voor hun inzet. Ouders zijn immers partners in de opvoeding; zij kunnen ook een verschil maken in de schoolse resultaten van hun kinderen.

Participatie van ouders is deelname aan de activiteiten op school: contactavonden, oudercomité, vrijwilligerswerk voor de school, feesten enz. Actieve deelname van ouders gaat vaak samen met een grotere betrokkenheid, maar in principe kunnen ouders sterk betrokken zijn zonder actief te participeren (of omgekeerd). Deelname hangt ook af van hun mogelijkheden (bv. een babysit of vervoer betalen, Nederlands spreken, begrijpen waarover het op school gaat enz.).

Vooroordelen? Wie? Wat?

Naast allerlei actuele artikels met cijfers en verwijzingen naar onderzoek ontdek je op de site ook meer over wat vooroordelen zijn en hoe je ermee moet omgaan. Je kan er ook je eigen ervaringen kwijt. We hebben allemaal wel vooroordelen. Pas als we leren om daar meer bewust mee om te gaan kan er ook echt verandering plaats vinden

Het startschot is gegeven.

De eerste reacties op Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger zijn veelbelovend. De vlot leesbare verhalen maken het mogelijk om het boek op allerlei manieren te gebruiken. Bijvoorbeeld als instrument om te werken rond het thema armoede en/of vooroordelen of om politici warm te maken voor armoedebestrijding.

De première was voor Leuven. Op de boekvoorstelling in oktober lazen we samen het verhaal 'Een tablet met etiket'. Wendy is een alleenstaande mama met drie kinderen die naar school gaan. We gingen op zoek naar de obstakels die er zijn om een vlotte relatie met school te hebben. We benoemden de inspanningen van Wendy om een vlotte schoolloopbaan voor haar kinderen te verzekeren. Het werd een boeiende uitwisseling.

Op 16 oktober, in het Europees Parlement, hebben Anne Marie, Francine, Jos en Pascale het boek overhandigd aan Cindy Franssen, net voor ze de rondetafelconferentie opende over "Armoede, meer dan cijfers" (#BeyondTheData). "Ik ga het in de trein beginnen lezen", zei Cindy Franssen, Europees parlements lid. Zij is dus een van de eerste lezers.

Tijdens deze conferentie nam Anne Marie De Croock het woord en legde uit hoe mensen in armoede zich moeten verweren tegen vooroordelen en wantrouwen: "Wat vooroordelen met je doen? Ze kwetsen en je gaat er op de duur zelf in geloven. Je voelt je minderwaardig. Je sluit je op, durft niet meer naar buiten komen, uit schrik dat mensen iets op u gaan aanmerken. Je krijgt het gevoel er niet bij te horen."

Welkom in ons team tegen vooroordelen.

Je kan helpen om het boek bekend te maken:

- Vraag aan de bibliotheek in je gemeente om het boek aan te kopen
- Spreek de dienst samenleven van je gemeente aan over het boek
- Doe het boek cadeau aan vrienden of familie voor de feestdagen
- Stel het boek voor aan de leerkrachten maatschappijleer of godsdienst in de school van uw (klein)kinderen

Je kan ook zelf activiteiten opzetten:

- Dat kan een leesgroep zijn: samen met enkele mensen het boek lezen en daarna één of meerdere keren samenkomen om uit te wisselen
- Nodig één van de auteurs uit bij jou thuis: in een informele sfeer met een hapje en een drankje van gedachten wisselen

We wachten op een mail van jou.

Dan kunnen we samen overleggen hoe we het aanpakken.

Guy Malfait (guy.malfait@atd-vierdewereld.be)

Marijke Decuyper (marijke.decuyper@atd-vierdewereld.be)

HOOPVOL, MOE, GEDULDIG, EN SOMS WANHOPIG: ONZE STEM GROEIT TRAAAG

Als armoede een langdurende aanslag is op het leven van mensen, dan is het misschien zo gek niet om in dit blad aandacht te geven aan een boek over het oorlogsjaar 1942. Maar het is vooral de oproep van auteur Herman Van Goethem, rector van de Universiteit Antwerpen, die ons raakt.

“Armoede. We spreken er nauwelijks over, terwijl armoede zowel in eigen land als in de hele wereld de kansen van mensen bepaalt. Veel meer dan identiteit. Met armoede als prioriteit zouden we een heel ander sociaal-economisch beleid voeren, een heel ander buitenlandbeleid, een ander klimaatbeleid.” Herman Van Goethem zei dit in een gesprek met Gie Goris voor MO* magazine, enkele maanden geleden, aan de vooravond van de verkiezingen. “Als ik na 26 mei een coalitie op de been zou moeten brengen, dan zou ik kiezen voor een regering die alle problemen bekijkt door de bril van armoede. Het zou onze analyses anders kleuren en het zou ons in staat stellen om meer complexe en effectieve beleidsantwoorden te formuleren. Wij kijken bijvoorbeeld nauwelijks op als er weer eens een onderzoek vaststelt dat de kinderarmoede toeneemt. Maar dat is verschrikkelijk. Want die kinderen vertrekken met een achterstand en de kans is groot dat ze daar niet echt meer uit geraken.”

Van Goethem is een historicus met een lang traject van *slow science*, een zorgvuldige, trage wijze van wetenschap bedrijven, waarbij hij zich ook een bijzonder genre eigen maakte: de empathische geschiedschrijving. Dat lezen we in ‘1942. Het jaar van de stilte’, zijn boek over het oorlogsjaar 1942 in Antwerpen. Ik wou het boek even doornemen en enkele fragmenten lezen. Ik las het van begin tot eind. Traag. Een dagboek van de gebeurtenissen in het jaar 1942 in Antwerpen. “Blootleggen en opgraven volstaan echter niet, je moet ook kunnen kijken. Je kunt pas lezen wat er staat als je weet wat er staat.” Uren bracht Van Goethem door in archieven, hij las politieverlagen en administratieve documenten. “Traag lezen is de boodschap, blad na blad omslaan en hele dagen vullen met ogenschijnlijk onbelangrijke feiten en futiliteiten. Ik leerde om steeds langzamer te kijken. Om dan heel soms iets te ontdekken.”

Er zijn de feiten, dag aan dag, maar wat is de diepere achtergrond? Van Goethem vergelijkt het met een zwart gat. “Er is niets te zien, tot je merkt dat alle sterren zich in de richting van dat gat bewegen. En dan rijst de grote vraag: hoe interpreteer je dit allemaal?”

1942 was een jaar van onzekerheid. Het kon nog alle kanten uit. Staatsmannen en diplomaten keken de kat uit de boom. Administratieve collaboratie werd gedoogd. De politie werkte mee aan de Jodenvervolging, al waren er ook agenten die weerstand boden. “Die halfslachtige houding en de kerende oorlogskansen tegen het einde van het jaar, zijn het zwarte gat van 1942”, zegt Van Goethem. Kijkend met die bril vallen de puzzelstukken in elkaar.

2019. Het zwarte gat van onze maatschappelijke en politieke ongenoegens? MO* magazine stelt de vraag. Van Goethem aarzelt niet: armoede.

De nieuwe Vlaamse Regering is net uit de startblokken, maar vertrok zonder armoedebrijl. “Armoedebestrijding wordt vooral een strijd tegen mensen in armoede.” * Ooit waren de tijden hoopvoller. Maart 1992. De federale regeringsverklaring bevat een hoofdstuk waarin de grote lijnen van een nieuw ‘contract met de burger’ worden uiteengezet. De regering Dehaene wil een meer solidaire maatschappij opbouwen en vraagt aan ATD Vierde Wereld en de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten een ‘Algemeen Verslag over de Armoede’ op te stellen. De Koning Boudewijnstichting zorgt voor de coördinatie. Tal van verenigingen, organisaties, OCMW’s en deskundigen werken mee.

In 1994 is het Algemeen Verslag over de Armoede klaar. Een breuk. Er was voorheen wel aandacht voor armoede maar niet

▲ Een optocht met lampionnen op de Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede te Brussel (17 oktober 2019)

voor de stem van mensen die in armoede leven. *“Wij willen geen speciale rechten voor de mensen die in armoede leven, wij willen een samenleving waarin wij als volwaardige burgers worden erkend.”* Hulpverleners kregen de gelegenheid om te vertellen hoe zwaar hun taak kan wegen: *“de crisis beheren, want een maatschappijproject dat verder reikt, is er niet.”*

De regering vroeg om een dialoog op te zetten waarbij alle grote levensdomeinen aan bod kwamen. Het Algemeen Verslag doet tal van voorstellen over gezin, wonen, arbeid en sociale bescherming, kennis en cultuur. Toch is het veel meer dan een inventaris, het is een hefboom. De onderliggende bedoeling was om bondgenootschappen te sluiten die van de strijd tegen de armoede een zaak van algemeen belang konden maken.

De dialoog was zo belangrijk dat het verderzetten van de dialoog misschien wel het belangrijkste voorstel was. Daartoe is het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting opgericht. En het Netwerk tegen Armoede verbindt ondertussen tientallen Verenigingen waar armen het woord nemen.

Maar is armoedebestrijding een zaak van algemeen belang geworden? Of spreken we nog nauwelijks over armoede, zoals Van Goethem zegt?

“Laten we eerlijk zijn, er heerst een zekere armoedemoetheid.” Ivo Marx is hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen. Dat de armoedecijfers alweer gestegen zijn haalt nog nauwelijks het nieuws. *“‘We weten het nu wel’, lijkt een breed gedeeld sentiment. Toch blijven die cijfers van belang. Er is namelijk moeilijk een indicator te bedenken die in één cijfer en één oogopslag meer zegt over de staat van onze samenleving dan dat percentage mensen in armoede.”*

En verder: *“Weet u wat het ergste is? Er is zo ontzettend weinig authentieke interesse in wat we echt zouden kunnen doen om iedereen een min of meer behoorlijk bestaan te laten leiden.”* **

“Eindelijk” zei Françoise De Jong, 25 jaar geleden bij de persvoorstelling van het Algemeen Verslag over de Armoede. Zij was hoopvol, maar ook realistisch: *“Wij moeten altijd opnieuw erkend en gehoord worden.”*

M.T. Poppe

1942. Het jaar van de stilte. H. Van Goethem, Antwerpen, Uitgeverij Polis, 2019, 360 p

Algemeen Verslag over de Armoede: downloaden via www.armoedebestrijding.be

*Lees de analyse met deze titel op www.netwerktegenarmoede.be

** Column in De Standaard, 19.06.2019

Eindelijk

“Al generaties lang maakt de armoede ons bestaan kapot. In het verleden kwamen alle antwoorden op die armoede vooral van mensen die zelf niet arm waren.

Eindelijk begint de buitenwereld bewegingen en organisaties van de armen zelf te erkennen en waar dat gebeurt, wordt pas echt ernst gemaakt met de democratie, met de stem van de TOTALE bevolking. Maar onze stem groeit traag in een geschiedenis van strijd, omdat wij altijd opnieuw moeten erkend en gehoord worden. De regering heeft ons meer kracht gegeven door een Verslag van de Armoede uit te schrijven, waarin wij zelf het woord hebben genomen, samen met mensen en groepen, die aan onze kant staan.”

Françoise De Jong, Centrum Kauwenberg, Antwerpen, bij de persvoorstelling van het Algemeen Verslag over de Armoede. 8 februari 1995.

▲ Samen de dialoog voorbereiden

HET VERSLAG VAN EEN DIALOOG TUSSEN MENSEN IN ARMOEDE EN HET BELEID

Ook al zit armoedebestrijding nog lang niet in een stroomversnelling, de dialoog met de overheid blijft open en heeft een stevige basis. Er is een *Netwerk tegen Armoede* voor Vlaanderen en Brussel. *Verenigingen waar armen het woord nemen* vinden en versterken er elkaar. Dat is ook zo in het Franstalig zustersnetwerk. En dan is er bovendien een sterke schakel tussen de Verenigingen en het beleid: het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Daarover hebben we het met Hector Guichart en Vanessa Joos.

In 1992 wilde de regering dat mensen in armoede zouden meewerken aan een groot rapport, het Algemeen Verslag over de Armoede. Dat was nooit eerder gebeurd en het bracht een grote dialoog op gang. Die dialoog gaat

nog steeds verder. Wat moeten we ons daarbij voorstellen?

Vanessa: Die dialoog moet je zien als een tweerichtingsverkeer tussen mensen in armoede en het beleid, met het Steunpunt als tusseninstantie. Aan dat gesprek moeten de juiste voorwaarden gekoppeld worden zodat het geen schijndialoog wordt. Niet enkel het product van die dialoog speelt een rol; het

is bovenal een leerproces. Mensen met verschillende posities, kennis en vaardigheden komen samen, waaronder mensen die niet vertrouwd zijn met dialoog, en voor hen is het belangrijk dat we die drempels wegnemen zodat zij ook mee rond de tafel kunnen zitten. Deelnemers kunnen deze overlegervaringen dan meenemen en onder dezelfde voorwaarden gesprekken voeren bij andere instanties.

Hector: We nemen als groep van ATD Vierde Wereld deel aan de officiële overlegdagen bij het Steunpunt. Het is heel belangrijk dat we ons daar goed op voorbereiden want we willen dat militanten spreken in naam van de groep en niet enkel voor zichzelf. En daarvoor is veel tijd en overleg nodig.

Wat is het Steunpunt? En wat is jullie rol daarin?

Hector: Het Steunpunt kiest om de twee jaar een nieuw onderwerp waarmee armoedeverenigingen en andere partners die met deze kwestie te maken hebben, aan de slag kunnen. Hieruit komen dan verschillende vragen en denkpijlers. Dit jaar werkten we rond de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen. Van onze voorbereidingen maken we een verslag; al die ervaringskennis en de uitwisseling op het officieel overleg wordt door het Steunpunt in de vorm van beleidsaanbevelingen aan ministers overhandigd.

Vanessa: Naast dialoogmomenten doet het Steunpunt ook onderzoek; het is een bron van info voor alles wat met armoedebestrijding te maken heeft. Belangrijk ook is dat het een inter-federaal orgaan is: zij moeten advies geven op alle beleidsniveaus. Dat is goed, want armoede beïnvloedt alle levensdomeinen. Als armoedevereniging verdedigen we het Steunpunt, maar zijn we ook veeleisend, zodat het een meerwaarde kan blijven bieden.

Hector: Als militant zie ik mijn rol om mijn kennis in te brengen, en niet enkel tijdens de vergadermomenten. Ik probeer aandachtig te zijn tijdens de pauzes want dan wordt er verder gepraat over het onderwerp en komen er nog interessantere dingen naar voor. Ik moedig mensen aan om dat later in te brengen in de vergadering.

Is er vandaag voldoende dialoog tussen mensen in armoede en beleidsmakers?

Hector: We weten te weinig over wat er gebeurt met de beleidsaanbevelingen van het Steunpunt nadat het bij de ministers of andere beleidsmakers terecht komt. Dat moet beter opgevolgd worden.

Vanessa: Ik sprak met een Franstalige parlementaire in Brussel; ze zei dat het goed is om een rapport te komen voorstellen en onder de aandacht te brengen, maar daarna mag het niet zomaar stoppen. De concrete beleidsuitvoering mist dus dialoog en we moeten tot werkvormen komen die meer continu en diepgaand zijn. Een permanente werkgroep met ambtenaren en kabinetsmedewerkers (het Steunpunt heeft er één in Franstalig België omtrent plaatsing van kinderen) kan een oplossing daarvoor zijn. Een continue en lange dialoog met beleidsmakers kan een mentaliteitsverandering teweeg brengen.

▲ Hector en Vanessa

“De concrete beleidsuitvoering mist dus dialoog en we moeten tot werkvormen komen die meer continu en diepgaand zijn.”

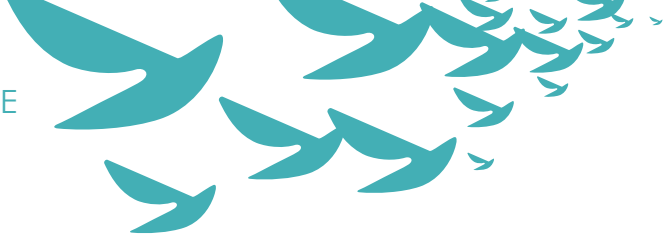
Het Algemeen Verslag over de Armoede (1994) zorgde voor een grotere bewustwording van de armoedeproblematiek. Wat houdt het verslag juist in?

Vanessa: Het Algemeen Verslag over de Armoede haalt onderwerpen aan die de gemiddelde Belg niet meteen zou linken aan een leven in armoede. Bijvoorbeeld: armoede kan gezinnen ontwrichten of beïnvloedt de toegang tot cultuur. In dat opzicht is het al revolutionair. Daarnaast hebben mensen in armoede en beleidsmakers samen gezeten om dit verslag te maken, iets wat nog nooit eerder was gebeurd; normaal staat de ene groep tegenover de andere. Die manier van nadenken willen we met ATD Vierde Wereld ook uitdragen, maar gebeurt spijtig genoeg nog te weinig.

Het Steunpunt werd opgericht door de federale Staat, de gemeenschappen en gewesten, door een Samenwerkingsakkoord dat ondertekend werd door alle regeringen en goedgekeurd door alle parlementen.

En de voorstellen uit het Algemeen Verslag over de Armoede, zijn die, 25 jaar later, gerealiseerd? Wordt dat opgevolgd?

Vanessa: Er zijn rechten zoals toegang tot (vol)waardig werk, goede en betaalbare huisvesting, het versterken van de sociale zekerheid en de toegang tot rechtspraak die 25 jaar geleden ook al hot topic waren en waar we nu nog steeds voor vechten.

Eens iets gewonnen wil dat nog niet zeggen dat we dat recht voor altijd verworven hebben. De verbinding tussen armoede en mensenrechten moeten we blijven verdedigen. Helaas zijn we nu terug aan het vervallen in het voorwaardelijke: een 'voor wat, hoort wat' sociale zekerheid. De samenleving stelt zich de vraag: verdienen mensen dit wel? Moeten we ze niet straffen?

Hector: Het Netwerk tegen Armoede en Verenigingen waar armen het woord nemen én vrij kiezen om samen te komen zijn een rechtstreeks gevolg van het Algemeen Verslag over de Armoede. Daarentegen zijn er ook vzw's ontstaan die armoede willen bestrijden via een specifieke invalshoek en zonder grote betrokkenheid van mensen in armoede. Die hebben geen kans op overleven.

Vanessa: Ook het culturele veld heeft duidelijk vooruitgang geboekt door de UITpas aan te bieden aan mensen in armoede en ervoor te zorgen dat ze aan (sterk) verlaagde tarieven op vakantie kunnen of lid kunnen worden van sportverenigingen.

▲ Overleg bij het Steunpunt

Het Algemeen Verslag over de Armoede heeft duidelijk wat op gang gebracht. Maar na 25 jaar tonen de armoedecijfers nog altijd bar slecht weer. Hoe gaan jullie daar mee om? Wat maakt dat jullie toch blijven doorgaan?

Hector: De overheid wordt steeds zuiniger met het subsidiëren van armoedeverenigingen. De reden die ze geven is dat het geld beter meteen naar de mensen in armoede kan gaan in plaats van het eerst door te sluisen naar een middenveldorganisatie.

Vanessa: We moeten tegenwind blijven bieden. Als wij niet blijven strijden voor de rechten van mensen in armoede dan gaan we er enkel op achteruit. Hector heeft bijvoorbeeld meegegaan aan een onderzoek rond voedselhulp. Voedselbedeling is geen antwoord op het structurele armoedeprobleem maar

wordt toch steeds meer gezien als een oplossing. Als wij ons niet roeren, dan wordt voedselbedeling een normaliteit.

Wat mij ook erg motiveert is de collectieve intelligentie van mensen die in mensonwaardige situaties leven. Mensen veranderen door aan onze dialoog deel te nemen en diensten durven dingen anders aanpakken.

“Mensen veranderen door aan onze dialoog deel te nemen en diensten durven dingen anders aanpakken.”

Hector: Volgens mij zal er altijd armoede zijn. Door de komst van nieuwe armen in ons land en bepaalde beleidsbeslissingen zullen mensen zich in moeilijke situaties blijven bevinden.

Vanessa: Ik geloof dat we tot een goed uitgebouwde sociale zekerheid kunnen komen die een minimale waardigheid voor iedereen kan verzekeren. En daarvoor ligt de oplossing niet alleen bij mensen in armoede; het vraagt een mentaliteitsverandering van heel de bevolking. Mensen denken dat ze zullen moeten inboeten en dat schrikt hen af. Het vraagt tijd om mensen te overtuigen dat een ingrijpende verandering nodig is: meer menselijkheid die iedereen uiteindelijk ten goede komt.

Is er een nieuw Algemeen Verslag nodig?

Vanessa: In 1992, omschreef de overheid de opdracht tot een Algemeen Verslag over de Armoede als “een middel om de structurele oorzaken van armoede en bestaansonzekerheid grondig aan te pakken”. Er klonk toen van veel kanten hoop want eindelijk zou men de oorzaken van armoede aanpakken. De laatste jaren lijken we eerder in de tegenovergestelde richting te zijn geëvolueerd. Op 11 december vieren we met het Steunpunt het vijftienvijftigjarig bestaan van het Algemeen Verslag over de Armoede. We zullen dan samen kijken naar de realisaties en de pijnpunten. De tweejaarlijkse verslagen van het Steunpunt (binnenkort komt 2018-2019 Duurzaamheid en Armoede uit) zijn al een soort actualisatie. Voor mij is het echter duidelijk dat het niet voldoende is om enkel kennis te verzamelen maar dat er ook echt in gesprek moet gegaan worden met individuele beleidsmakers. De dialoog moet verdergaan.

Hector: Een nieuw verslag is geen prioriteit. We moeten verder doen en blijven vechten. Aan alle geïnteresseerde militanten: wees welkom om deel te nemen aan onze dialoog.

Marte Lorent

Zie ook: www.armoedebestrijding.be

Vanessa Joos-Malfait is permanent werker bij ATD Vierde Wereld sinds 1996, en na verschillende opdrachten in het buitenland, vanaf 2018 nauw betrokken bij het Overleg van ATD Vierde Wereld met het Steunpunt.

Hector Guichart is militant en neemt deel aan vergaderingen van Kruising van Kennis en het Steunpunt bij ATD Vierde Wereld.

Wensen

DIT JAAR KAN JE BIJ **ATD VIERDE WERELD** EEN REEKS VAN **10 WENSKAARTEN** BESTELLEN VAN DE VOORBIJE JAREN. ALS JE DEZE WENSKAARTEN KOOPT, STEUN JE DE PROJECTEN EN ANDERE ACTIES DIE ATD VIERDE WERELD WERELDWIJD SAMEN MET MENSEN IN ARMOEDE ORGANISEERT.

1 pakketje met 10 kaarten = 5 euro

(Zolang de voorraad strekt:

we kunnen niet garanderen dat al de kaarten op de foto's in het pakket zullen zitten)

Je kan je bestelling telefonisch (02/647.92.25) of per email (contact@atd-vierdewereld.be) doorgeven.

Het bedrag maak je over aan ATD Vierde Wereld België vzw op rekeningnummer IBAN : BE89 00007453 3685 (BIC: BPOTBEB1) met vermelding "wenskaarten + je naam"

Verzendkosten: Alle prijzen zijn exclusief verzendkosten

1 tot 2 pakketjes: 2,90 euro

3 tot 6 pakketjes: 4,50 euro

Meer dan 6 pakketjes: 6,10 euro

Veel volk op de Volksuniversiteit van 5 oktober. Het thema was samenleven met mensen met een migratieachtergrond.

KALENDER

VOLKSUNIVERSITEIT VAN DE VIERDE WERELD

Zaterdag 25 januari, zaterdag 1 februari en zaterdag 4 april

Plaats van dialoog en vorming met mensen in armoede

ALGEMENE VERGADERING

Zaterdag 28 maart

Jaarlijkse algemene vergadering van ATD Vierde Wereld Vlaanderen

INFORMATIE-ONTMOETING: DE INTERNATIONALE BEWEGING ATD VIERDE WERELD IN BELGIË, WAT IS DAT, WIE ZIJN DAT?

De beste manier om dat echt te weten te komen is ons ontmoeten. Maak een afspraak.

GEÏNTERESSEERD IN EEN VAN DEZE ACTIVITEITEN?

Informereren en aanmelden via het secretariaat:

contact@atd-vierdewereld.be.

Actuele informatie: zie **www.atd-vierdewereld.be**